Көнчыгыш Кама артындагы халыклар тарихы

Спикер: Ильяс Салихов
instagram: @ilyas_salikhov

Кайда соң ул?

- Көнчыгыш Кама (Чулман) арты ул Зәй һәм Агыйдел елгалары арасында урнашкан җир.
- Хәзерге вакытта Татарстан һәм Башкортостан Республикалары җирләре
- Күбесенчә татар халкы тәшкил итә.
- Кама елгасы Идел елгасының иң зур кушылдыгы дип чутлана.
- Көнчыгыш Кама артына кергәнТатарстан районнары : Тукай (Яр Чаллы шәһәре), Минзәлә, Актаныш, Мөслим, Сарман, Зәй, Түбән Кама, Әлмәт, Азнакай, Ютазы, Бөгелмә, Лениногорск, Бавлы районнары. Барлыгы 13 муниципаль район тәшкил итә.
- Көнчыгыш Кама артында Бөгелмә-Бәләбәй калкулыклары тора. Иң танылган калкулык Чатыр-тау була

Нәрсә турында сөйләшәчәкбез?

- Борынгы заманнан алып хәзерге вакытта нинди халыклар яшәгән бу җирләрдә.
- Нинди табигать тәшкил иткән?
- Нигә монда халыклар килгәннәр һәм яшәгәннәр?
- Нәрсә белән шөгыйлләнгәннәр?
- Үзләреннән соң нинди “байлык” калдырганнар?
- Хәзер нинди халыклар яшиләр һәм нәрсә белән шөгыйлләнәләр?

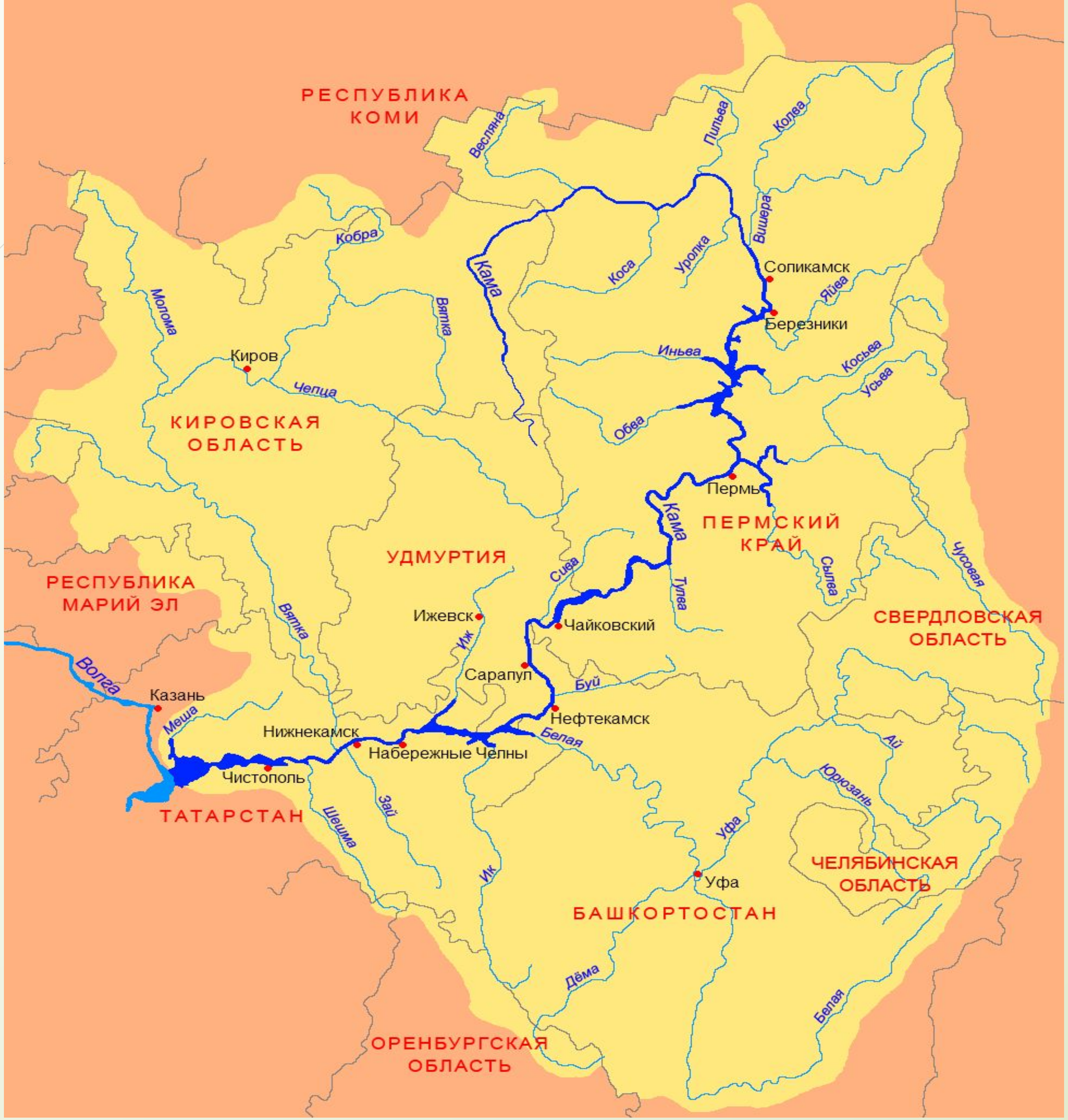

РЕСПУБЛИКА КОМИ
КИРОВСКАЯ ОБЛАСТЬ
УДМУРТИЯ
ПЕРМСКИЙ КРАЙ
РЕСПУБЛИКА МАРИЙ ЭЛ
СВЕРДЛОВСКАЯ ОБЛАСТЬ
ТАТАРСТАН
ЧЕЛЯБИНСКАЯ ОБЛАСТЬ
БАШКОРТОСТАН
ОРЕНБУРГСКАЯ ОБЛАСТЬ
Соликамск
Березники
Киров
Пермь
Ижевск
Чайковский
Сарапул
Нефтекамск
Казань
Нижнекамск
Набережные Челны
Чистополь
Уфа
Кама
Весляна
Пильва
Колва
Вишера
Кобра
Коса
Уролка
Яйва
Молома
Вятка
Иньва
Косьва
Чепца
Усьва
Обва
Сива
Тулва
Сылва
Чусовая
Иж
Буй
Белая
Волга
Меша
Ай
Юрюзань
Зай
Шешма
Ик
Уфа
Дёма
Белая

Археологик культуралар

- Барлык материаль истәлекләр. Бер территорияга һәм бер чорга туры килә торган һәм гомумән алар охшаш булган.
- Кама буйларында электән үк угро-финн халыклары яшәгән.
- Алар килеп чыккан Приказанская культурадан (соңгы неолит һәм бакыр чоры), Ананьинская культурадан (тимер чорының башы) һәм Пьяноборская культура.
- Бу чорлар бер-берсенен алыштырып барганнар. Һәрбер культура эволюционно яхшырак булган.
- Халыкта бу культуралар «чудьский» дип атала- чудское звериное литье
- Ананьинская культурадан – коми-пермяклар, коми-зыряннар, удмуртлар, марилар һәм яртылаш мордвалар (мокша һәм эрзя) килеп чыкканнар

Ананьинская культура

- Ананьино авылы буенда (Алабуга районы) бик яхшы сакланган культура бар. Аны борынгы чордан ук тикшерә башлыйлар һәм бик бай археологик әйберләр табалар.

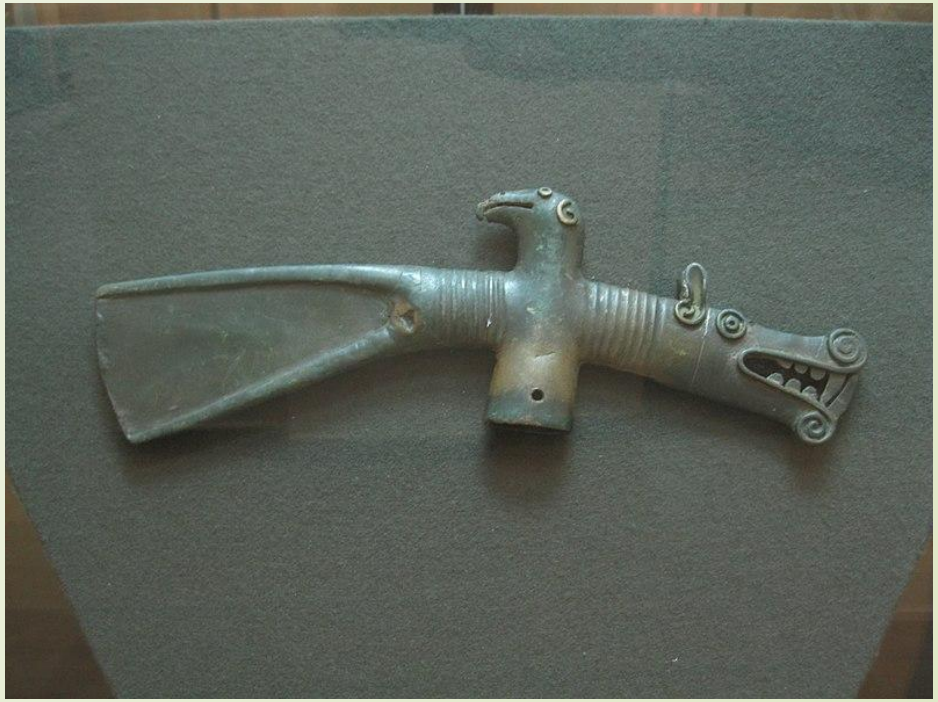

Угро-финнар

Угрлар – ханты, манси, мадъяр

Финнар- финнар, эстонцлар, марилар, мокша, эрзя, удмуртлар, комилар, пермяклар, зыряннар

Алар башта бер халык кебек итә, кабиләләргә бүленеп.

Беренче булып мадъярлар аерылып чыга, аннарысың бетән халыклар.

Венгрлар (Мадърлар)

- Мадъяр. Маде – кеше, яр(ар)- поток, течение. Арча. Ар як.
- Мадъярлар – беренче булып бүленеп чыгалар угро-финнар халкыннан, төрки халыклар белән бергәләп яшиләр. IX гасырда 7 төрки, угр кабиләләре китәләр Кама буйларыннан Урта Дунай буйларына.
- Урта Дунай елгасы буенда үз дәүләтләрен төзиләр һәм угр халкы саны буенча куберәк булып төрки халыкларны ассимилировать итеп бетерәләр.
- Ә инде Кама буенда калган угр(югра) халкы татар һәм күбесенчә башкорт халыкларына кереп ассимилироватса итеп юкка чыга.

Хуннар (Гуннар)

Болгарлар(Булгар)

- Төрки халык, кайбер чакта монгол да диләр. Памир тавларыннан чыккан. Бөек Болгар илен Көбән буйларында төзиләр. Кобрәт ханы вакытында Бөек илгә әверелә һәм үл үлгәч таркала.

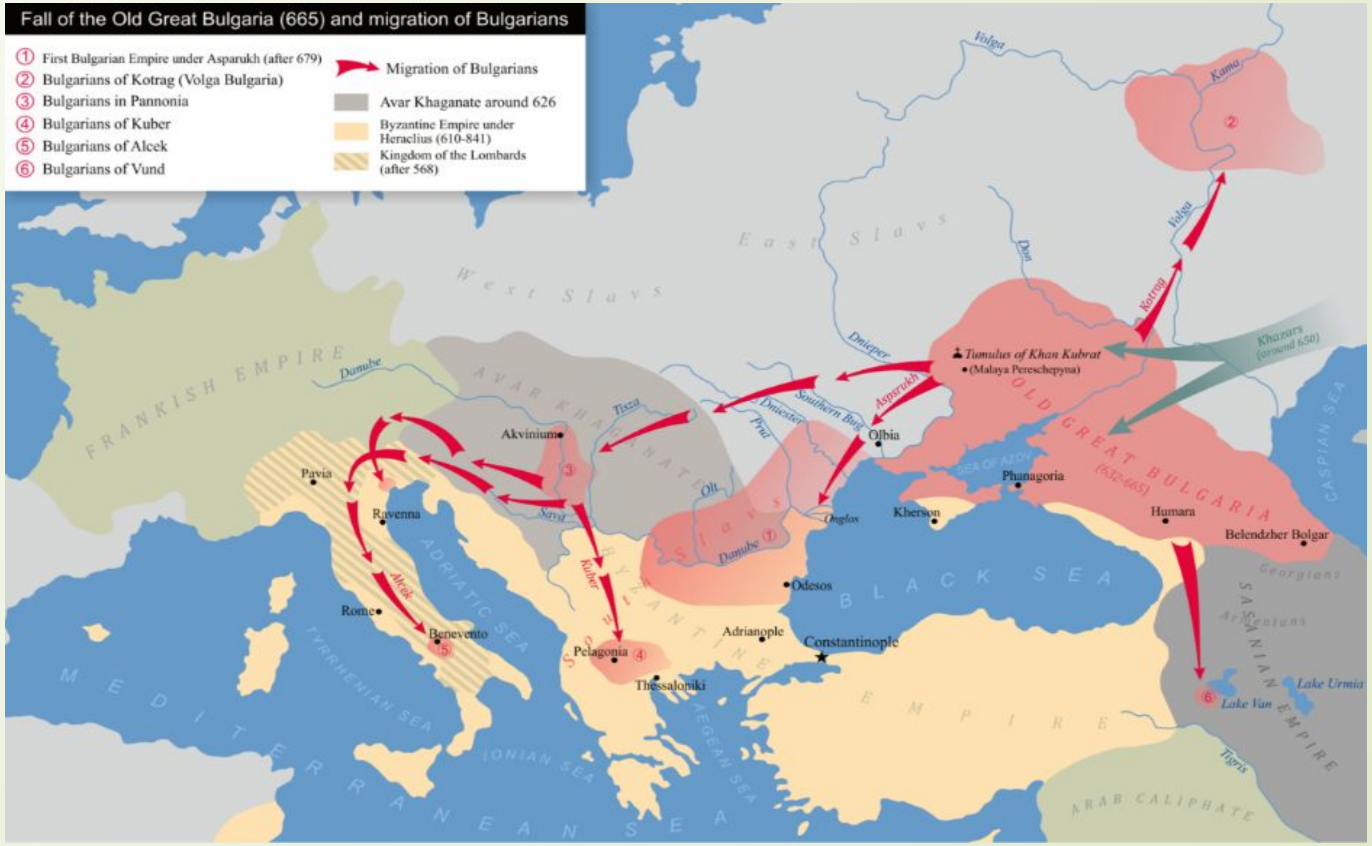

Монголлар.
Идел-Кама илен яулап алу.

Алтын Урда

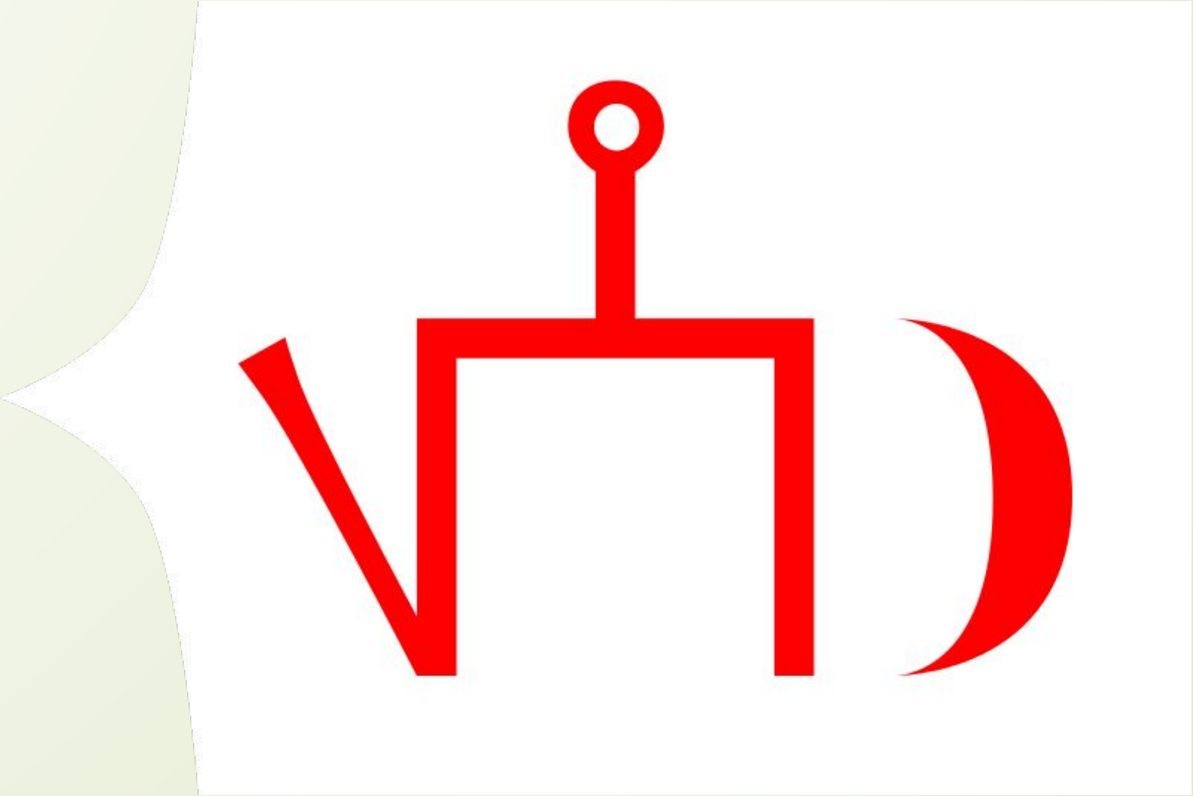

Казан ханлыгы

Казан ханлыгын яулап алу. 1552 ел.

Идел-Кама буйлары колонияга әйләнә. Урыслар килә.